

Bjørn Bøhle

Høsten 2002 ble en første utgave av en Internett-basert veileder i marinøkologisk planlegging gjort ferdig. Den finnes på adr.: <http://www.kystsonen.no>. Veilederen er blitt til gjennom et bredt samarbeid, og skal være et sentralt hjelpemiddel for en oppdatert, kunnskapsbasert og enhetlig forvaltningspraksis i kystsonesaker; en støtte for balanserte avveininger mellom bruker- og verneinteresser. Målgruppen er saksbehandlere i kommuner, fylkeskommuner og statlige sektororganer som har et forvaltningsansvar og behandler saker knyttet til utnyttelse av sjøarealet i kystsonen. Materialet er bygget opp hierarkisk, og det er ikke meningen at teksten skal leses som en bok fra begynnelse til slutt. I tekstene er det lagt inn klikkbare linker til beslektede fagområder, lover og forskrifter, andre nettsider og artikler med utfyllende informasjon. Brukerne skal fra sitt utgangspunkt kunne "klikke" seg videre ved hjelp av linkene til nettopp det de vil ha kunnskap om eller svar på. Selv om prosjektet som sådan ble avsluttet i desember 2002, fortsetter arbeidet med å utfylle og oppdatere Veilederen av redaksjonen. (Havforskningsinstituttet, Forskningsstasjonen Flødevigen).

Bakgrunn og motivasjon for en veileder

Med 90.000 km² sjøareal innenfor grunnlinjen, har Norge til disposisjon et produktivt område som er like stort som jordbruksarealene i Norge, Sverige, Finland og Danmark til sammen. Sjøarealet innenfor grunnlinjen er et skatkammer for kommersiell utnyttning til akvakultur i bred forstand og for kommersielt fiske. Parallelt er kystsonen viktig som rekreasjonsområde og for et rikt plante- og dyreliv både i sjø og på land. Kystsonen er en arena for særlig mange kryssende interesser.

Figur 7.10.1

Eksempel på aktiviteter i kystsonen omtalt i veilederen.
Examples of activities in the coastal zone as described in the guide.

Stortinget og Regjeringen har ved flere anledninger påpekt behovet for en fremtidsrettet forvaltning av kystsonen. Eksempler er følgende:

I St.meld. nr. 48 (1994-1995) "Havbruk – en drivkraft i norsk kystnæring" heter det på side 9, sitat:

"For å løse og begrense konflikter mellom bruk og vern vil fiskerimyndighetene måtte delta aktivt i kystsonerplanleggingen. Det vil bli utarbeidet regionale havbruksplaner som angir mål for utviklingen av næringen og tilknyttede arealbehov. Videre tas det sikte på å utarbeide en veileder for planlegging i kommunene."

Videre har Stortinget, Regjeringen og ulike departementer i flere offentlige stortingsmeldinger fastslått at det er nødvendig å sikre en bedre planlegging

i kystsonen. Arealis-programmet er et elektronisk verktøy for å registrere ulike naturtyper, miljøforhold og aktiviteter i kystsonen, som per i dag bare dekker landområder.

Til belysning av spørsmål omkring marine ressurser, miljøforhold og naturtyper, og hvordan det biologiske mangfold i havet skal forvaltes, mangler man systemisert kunnskap og kjøreregler for en helhetlig håndtering. Resultatet kan fort bli, og har noen ganger blitt, at planleggingen ikke tar de nødvendige hensyn til livet i havet og dets mangfold. Det forhold at en i dag stadig planlegger sjøarealer uten grunnleggende kunnskap om det marine liv i kystsonen, bryter med fremtidsvyer om en bærekraftig verdiskaping i kystsonen og med målsettinger om å bevare kysten produktiv og ren, med et stort biologisk mangfold.

Formål med en veileder

Veilederen skal være et sentralt hjelpemiddel for saksbehandlere på lokalt, regionalt og statlig nivå og sikre en oppdatert, kunnskapsbasert og enhetlig forvaltning av saker i kystsonen. Den skal bidra til at saksbehandlere får det nødvendige faglige grunnlaget til å foreta balanserte avveininger mellom bruker- og verneinteresser. Veilederen bør også være av interesse for kystnæringene og andre aktører langs kysten. Andre brukere kan være studenter og elever i skoleverket, frivillige organisasjoner og lokal- og rikspolitikere med interesse for kystsonen.

Veilederen, som foreligger elektronisk, skal eksempelvis:

- gi grunnlag for å fremme akseptable, "naturvennlige" prosjekter
- bidra til å stille de riktige spørsmålene ved oppstart og gjennomføring av prosjekter
- fortelle hva man må/bør ta hensyn til ved planlegging og saksbehandling, og hvorfor
- angi hvor man kan finne nødvendig kunnskap, både den generelle og også spesialkunnskap for et område
- fremheve viktige ressurser og miljøkvaliteter i kystsonen
- omtale de viktigste faktorer av betydning for den naturlige biologiske produksjonen og mangfoldet langs kysten
- omtale typiske økosystem/naturtyper i kystsonen og deres betydning som gyte- og oppvekstområder og for biologisk mangfold
- gi kunnskap om sårbarhet, tålegrenser og trusselbilder, inkludert en oversikt over menneskets aktiviteter i kystsonen og effekter de kan tenkes å ha
- omtale relevante deler av lovverk og internasjonale avtaler

Veilederen vil bare i begrenset grad inneholde data over forholdene i kystsonen, men fortelle hvor data finnes. På sikt ser man for seg at det meste av miljøinformasjon fra kysten finnes på ulike elektroniske databaser. Da skal Veilederen ha linker til slike data, eksempelvis databaser til Arealis-prosjektet og fremtidige data om biologisk mangfold.

Oppbygning og innhold av Veilederen

Veilederen eller websiden <http://www.kystsonen.no> er bygget opp etter en mal utarbeidet av GRID-senteret i Arendal. En rekke faglige eksperter fra en lang rekke institusjoner og offentlige organer har bidratt med stoff til de enkelte kapitlene.

Materialet er bygget opp hierarkisk. Det er enkelt å se innholdet og oppbyggingen av nettstedet. Det er likevel ikke meningen at teksten skal leses "som en bok" fra begynnelse til slutt. I tekstene er det lagt inn klikkbare direkte og indirekte linker til beslektede fagområder, lover og forskrifter, andre nettsider og artikler med utfyllende informasjon. Brukeren skal fra sitt utgangspunkt også kunne "klikke" seg videre ved hjelp av linkene til nettopp det han/hun vil ha kunnskap om eller svar på. Ved å gå inn i innholdsfortegnelsen skal brukeren kunne finne sitt utgangspunkt.

Stoffet er hovedgruppert som følger:

- Innledning
- Praktisk forvaltning
Avsnittet inneholder eksempler på aktuelle saker og problemstillinger i kystsonen som saksbehandlere i offentlige organer blir stilt overfor.
- Aktiviteter i kystsonen
Innen dette kapitlet er det lagt inn stoff og henvisninger/linker til de ulike aktivitetene som foregår i den marine delen av kystsonen: fiskeri, havbruk, transport, friluftsliv osv. (se Figur 7.10.1).
- Aktører i kystsonen
I denne delen er det lagt inn klikkbare linker til offentlige og private organisasjoner med virke og interesser i kystsonen, forskningsinstitusjoner og aktuelle mediebedrifter.
- Miljøbakgrunn
Avsnittet omhandler sjøens fysisk-kjemiske miljø, beskrivelse av naturtyper og stoff om menneskeskapt påvirkning i havmiljøet. Figur 7.10.2 viser omtale av tareskog.
- Biologisk bakgrunn
Dette begrepet er artikler og linker til naturtyper og økosystem, generelle biologiske tema og marine biologiske ressurser.
- Virkemidler
Her finnes linker til gjeldende politikk, internasjonale avtaler og lover som er aktuelle for kystsonen.
- Linker
I denne inndelingen er det listet opp en del aktuelle linker for kystsonen.
- Definisjoner
Dette avsnittet lister opp en del definisjoner, vesentlig innen biologi.
- Referanser
Her er samlet referanser til mer spesielle artikler (for spesielt interesserte) som er referert til andre steder i Veilederen.

Figur 7.10.2
Omtale av tareskog i veilederen.
Information on sea tangle in the guide.

I Veilederen er det mulig å søke på ord i fritekst innen fagstoff og linker.

Nettsiden er bygget opp slik at den som har lagt inn fagstoff, lett kan oppdatere og forandre på sine egne artikler. Redaksjonen, Havforskningsinstituttet, Forskningsstasjonen Flødevigen, kan oppdatere og justere på alt stoff som er utlagt.

Arbeidet med veilederen

Utarbeidelse av Veilederen ble muliggjort ved økonomisk støtte fra Fiskeridepartementet, Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Prosjektperioden var fra 1. januar 2001 til 1. desember 2002. Sekretariatsfunksjonen for utarbeidelsen av Veilederen har vært tillagt Havforskningsinstituttet, Forskningsstasjonen Flødevigen. Det er gjennomført høringsmøter med potensielle brukere og faglige eksperter fra en rekke institusjoner og organisasjoner, og mange eksterne bidragsytere har kommet med stoff til Veilederen. GRID-senteret i Arendal har vært konsulent for oppbygging av websiden.

Tilbakemeldingene fra en evaluering av Veilederen, slik den forelå sent på høsten 2002, viste at de fleste var tilfredse med brukervennlighet og nytte, men påpekte at en del stoff manglet. I løpet av 2003 vil arbeidet med Veilederen fortsette som et internt finansiert prosjekt. Oppfølging vil foregå ved å oppdatere stoff og sette inn nye aktuelle saker. Dette vil bli utført fra redaksjonens side. Også eksterne

bidragsytere har anledning til å oppdatere det stoff de selv har satt inn.

Summary

A new guide to coastal planning, founded on ecology

High biological productivity and diversity are characteristic features of the extensive coastal waters of Norway. Added values from coastal fisheries and intensive and extensive aquaculture are important to the country, and may become even more significant in the future. It is essential that the environmental conditions and habitat quality of the fjords and coastal water remain favourable. Other commercial coastal stakeholders are shore-based heavy industry (e.g. shipyards, metal plants, petroleum-related industries), recreational industries, private and public holiday home developers, the traditional coastal agricultural industry a.o., all users of the coastal habitats and ecosystems. The public's historical and legal right of access is strongly defended but nonetheless threatened in many areas. Conflicting interests complicate the public planning process which is the primary legal instrument written to ensure a sustainable development. The situation calls for a long-term perspective and holistic coastal zone planning and management policy, based on sound knowledge of coastal marine biology and ecology. A first edition of a web-based coastal planning guide, now available at <http://www.kystsone.no>, facilitates a knowledge-based planning and management of the Norwegian coastal waters.